

جغرافیا و روابط انسانی، تابستان ۱۳۹۸، دوره ۲، شماره ۱

تحلیل امنیتی وضعیت همسایه های خارجی و نقش سپاه پاسداران در مناطق مرزی شرق جمهوری اسلامی ایران

مریم رضایی^۱، حسنعلی روا^۲، حسین دوستی مقدم^۳

۱- دانشجوی دکتری تاریخ اسلام دانشگاه بین المللی پیام نور قشم

۲- کارشناس ارشد جغرافیا و برنامه ریزی شهری دانشگاه آزاد اسلامی زاهدان

۳- کارشناسی ارشد جغرافیا و برنامه گردشگری گرایش برنامه ریزی منطقه ای دانشگاه سیستان و بلوچستان

h.doostizabole@gmail.com

تاریخ پذیرش: ۱۳۹۸/۰۶/۲۲

تاریخ دریافت: ۱۳۹۷/۱۱/۲۰

چکیده

سپاه طی چند سال اخیر به واسطه مردمی بودنش و ایجاد امنیت مبتنی بر توان جامعه از جایگاه ویژه ای در سیستان و بلوچستان برخوردار است، این جایگاه به دلیل اقبال عمومی طوایف و قومیت های مختلف نشان از اثرگذاری این ارگان در امنیت پایدار دارد، امنیتی که حسب یقین طی یک برنامه میان مدت و بلند مدت در کنار هوشیاری و آگاهی معتمدان و ریش سفیدان ایجاد خواهد شد. مرزهای جنوب شرقی ایران نیز از این واقعیت جدا نبود، نیروی زمینی سپاه به محض تحویل گرفتن امنیت سیستان و بلوچستان با دارا بودن حدود هزار و ۳۰۰ کیلومتر مرز زمینی مشترک و ۳۴۵ کیلومتر مرز دریائی در سال ۸۸ سردار شوشتری را مامور ایجاد امنیت پایدار در این خطه کرد. امنیتی که در لقای لبخند و نگاه جامع شناختی این سردار شهید به بهترین شکل با استفاده از توان بومی و محلی در نقطه نقطه استان ایجاد شد و روز به روز از نا امنی کاست. بخش اعظمی از تحقق یک امنیت پایدار در هر مکان و نقطه ای، محرومیت زدایی و رونق اقتصادی است، اما همین رونق اقتصادی و ایجاد امنیت پایدار اقتصادی، نیاز اولیه ای دارد و آن ایجاد چتر امنیتی مناسب در آن نقطه است.

واژگان کلیدی: مرز، امنیت، نظریه های امنیت مرزی، جنوب شرق ایران

مقدمه:

گستره مرزی در چهارگوشه کشور و وجود کشورهای پرتنش در محیط پیرامونی و همسایگی ایران تامین امنیت برای مرزهای داخلی و خارجی را با تهدیدات و چالش های متنوعی روبرو کرده است. بدون تردید باید پذیرفت که حفظ امنیت و مواجهه درست با این چالش ها که در محیطی پیرامون آن دریای مواجی از تلاطم و ناامنی قرار دارد کار دشواری می نماید اما با این وصف، سپاه پاسداران انقلاب اسلامی با نقش آفرینی در حوزه های مختلف در رفع این تهدیدات کامیابی های فراوانی داشته است. گروههای تروریستی و تکفیری مثل داعش در پی ضعف کشورهای همسایه برای مقابله با آنان در مقطعی تا نزدیکی مرزهای ایران آمده بودند اما حضور سپاه و توقف حملات تروریستی و عقب نشینی آنان از مواضع قبلی امنیت مرزهای ایران را در مناطق غرب کشور به میزان قابل توجهی بالا برده است. بر همین مبنا، جنوب شرق کشور و استان سیستان و بلوچستان که از گذشته دچار ناامنی های هدفمند با حمایت های بی دریغ بیگانگان بوده است، در سالیان گذشته مورد توجه نظام اسلامی قرار گرفته و نیروی زمینی سپاه با ایجاد یک قرارگاه نظامی - منطقه ای به نام قرارگاه قدس، مسئولیت ایجاد امنیت در مرزها و حفاظت از جان مردم در برابر اقدامات تروریست های مورد حمایت بیگانگان را عهده دار شده است (حسینی، ۱۳۸۵).

از زمان تاسیس قرارگاه منطقه ای قدس توسط نرسا در جنوب شرق کشور، اقدامات مهمی در جهت ایجاد امنیت در مناطق مرزی، صورت گرفته است در هر حال نیروی زمینی سپاه نیز با حضور پررنگ تر در مرزهای شرقی و جنوب شرقی در جهت تامین امنیت و مقابله با حرکات تروریستی عهده دار مسئولیت در این مناطق شد.

فرصت های موجود مناطق مرزی شرق کشور الف) نقش اقتصاد در امنیت مرزی:

بخش اعظمی از تحقق یک امنیت پایدار در هر مکان و نقطه ای، محرومیت زدایی و رونق اقتصادی است، اما همین رونق اقتصادی و ایجاد امنیت پایدار اقتصادی، نیاز اولیه ای دارد و آن ایجاد چتر امنیتی مناسب در آن نقطه است. بر همین مبنا، جنوب شرق کشور و استان سیستان و بلوچستان که از گذشته دچار ناامنی های هدفمند با حمایت های بی دریغ بیگانگان بوده است، در سالیان گذشته مورد توجه نظام اسلامی قرار گرفته و نیروی زمینی سپاه با ایجاد یک قرارگاه نظامی - منطقه ای به نام قرارگاه قدس، مسئولیت ایجاد امنیت در مرزها و حفاظت از جان مردم در برابر اقدامات تروریست های مورد حمایت بیگانگان را عهده دار شده است.

از زمان تاسیس قرارگاه منطقه‌ای قدس توسط نرسا در جنوب شرق کشور، اقدامات مهمی در جهت ایجاد امنیت در مناطق مرزی، صورت گرفته است. برای اینکه بدانیم در این مناطق چه اقداماتی انجام شده است، با یک تیم خبری مجهز و با حضور جمعی از مسئولان قرارگاه منطقه ای قدس سپاه، به مناطق مرزی رفتیم، همان جایی که طرح‌های امنیتی سپاه برای امن‌سازی مناطق مرزی از آنجا آغاز شد (عندلیب، ۱۳۸۰: ۱۹۶).

بنابراین توسعه اقتصادی مناطق مرزی و افزایش رفاه و درآمد اقتصادی مرزنشینان از طریق فعالیت‌های سالم اقتصادی با حمایت و سرمایه‌گذاری دولت‌ها بر کارکرد امنیتی مرز تأثیر مثبت دارد. از سویی دیگر افزایش فعالیت‌های اقتصادی سالم و سرمایه‌گذاری دولت‌ها در مناطق مرزی، مشروط به عدم اختلاف فاحش اقتصادی در دو سوی مرز نیز می‌تواند بر کارکرد مرز تأثیر مثبت داشته باشد (زرقانی، ۱۳۸۶: ۱۹۲).

ب) نقش توسعه پایدار در مناطق مرزی:

به طور کلی توسعه پایدار عبارت است از توسعه‌ای که نیازهای کنونی و جهان را تأمین کند بدون آنکه توانایی نسل‌های آتی را در برآوردن نیازهای خود به مخاطره افکند و این که توسعه پایدار رابطه متقابل انسانها و طبیعت در سراسر جهان است.

نکته مهمی که باید بدان توجه کرد آن است که توسعه پایدار به آسانی و بدون سرمایه‌گذاری کلان، آموزش‌های فرهنگی، شناخت درست مسئولان دیگر نهادهای مرتبط با شهر از مسائل، برنامه ریزی دقیق و مدیریتی مشخص، مشارکت‌های مردمی و غیره بدست نخواهد آمد.

توسعه یافتگی اقتصادی مناطق مرزی و رفاه نسبی در این مناطق می‌تواند موجب کاهش برخی از مشکلات مرزی از قبیل قاچاق کالا، مواد مخدر و سرقت را فراهم آورده و از تخلیه جمعیتی مناطق مرزی جلوگیری نماید (محمدپور، ۱۳۸۱: ۴). بنابراین توسعه مناطق مرزی و افزایش رفاه و درآمد اقتصادی مرزنشینان از طریق فعالیت‌های سالم اقتصادی و سرمایه‌گذاری دولت‌ها در مناطق مرزی، مشروط به عدم اختلاف فاحش اقتصادی در دو سوی مرز، بر کارکرد امنیتی مرز تأثیر مثبت دارد.

ج) بازارچه‌های مرزی:

ایجاد بازارهای مرزی می‌تواند در رشد و توسعه زندگی مرزنشینی اثرات زیادی داشته باشد، تشکیل بازارچه‌های مرزی پنج هدف عمده را در ابعاد: امنیتی، اجتماعی، سیاسی، اشتغال‌زایی و جلوگیری از مهاجرت دنبال می‌کند. هیئت وزیران به استناد اصل ۱۳۸ قانون اساسی بازارچه مرزی را این گونه تعریف نموده‌اند: بازارچه مرزی محوطه‌ای است محصور در نقطه صفر مرزی و در جوار گمرکات مجاز به انجام تشریفات ترخیص کالا یا مکان‌هایی که طبق تفاهم نامه‌های منعقد

تعیین می‌شود. اهداف توسعه بازارچه‌های مرزی علاوه بر صادرات و کسب درآمد ارزی، ایجاد اشتغال برای مرزنشینان و جلوگیری از گسترش پدیده قاچاق کالا می‌باشد.

چ) رعایت حقوق شهروندی و تأثیر آن بر امنیت مرزی:

در صورتی که مرزبانان حقوق شهروندی مرزنشینان را شامل استیفای حقوق دولت و اتباع مرز نشین، رسیدگی سریع و به موقع جرائم و تخلفات مرزی، مبارزه با اشراک، متجاوزین و مجرمین ایجاد آرامش و امنیت مرزی، توجه به وضعیت اقتصادی و معیشتی مرزنشینان می‌باشد به درستی رعایت کنند در ایجاد نظم و امنیت مرزی و کنترل آن مفید و مؤثر خواهد بود (حافظ نیا، ۱۳۷۹).

خ) جوان بودن جمعیت در مناطق مرزی شرق کشور:

براساس اطلاعات سرشماری مرکز آمار ایران، تحلیل هرم سنی جمعیت این مناطق بیانگر آیت واقعیت است که اکثریت جمعیت بین ۱۰ تا ۲۴ سال سن دارند این آمار می‌تواند در مطالعات امنیت داخلی به صورت مداوم دارای ظرفیت تولید فرصت و تهدید باشد (آدمی و موسوی، ۱۳۹۱: ۹).

ه) نقش نیروی بومی در پدافند غیرعامل برای ایجاد امنیت مرزها:

مطابق قانون برنامه چهارم توسعه، یکی از محورهای اساسی موضوع امنیت ملی، بحث پدافند غیر عامل است. توجه به وجود زمینه تهدیدات بالقوه و خطراتی که امنیت ملی، استقلال و تمامیت ارضی کشور را نشانه گرفته ضرورت عقلی دفاع کاملاً مشهود می‌باشد؛ آمار و سوابق جنگ‌های گذشته نشان می‌دهد پدافند عامل در حال حاضر به تنهایی قادر به مقابله با سلاح‌های مدرن و مخرب آفندی جهت جلوگیری از اثرات ویرانگر آنها بر مراکز حیاتی و حساس و نیروی انسانی نیستند و لذا به کارگیری اصول و معیارهای پدافند غیرعامل می‌تواند به تکمیل زنجیره دفاعی کمکی مؤثر و قابل توجه نماید. مباحث پدافند غیر عامل از بحث‌های مهم ایجاد ایمنی و امنیت عمومی می‌باشد که به صورت آموزش و همکاری همگانی، ایجاد علقه و جلب رضایت در مرزنشینان تبلور می‌یابد. (اسدی فردی، ۱۳۹۳: ۵۹).

و) جاذبه های ژئوتوریستی و گردشگری

سرزمین های جنوب شرق ایران با در بر گرفتن پدیده های منحصر به فرد زمین ساختی، جلوه های بدیع از پدیده های ژئومورفولوژیکی را در محدوده کوچک و در دسترسی به نمایش علاقه مندان، گردشگران صنعت ژئوتوریسم می‌گذارد. فروافتادگی دشت سیستان و بزرگترین دریاچه رو به خشکی گرائیده آب شیرین ایران (دریاچه هامون هیرمند) در سرزمین های مرزی ایران و افغانستان، بزرگترین منابع آذینست ایران در منطقه حاجات، گرانبه فلیش افیولیت جنوب شرق در منطقه زاهدان و میرجاوه به همراه آخرین بقایای پالئوتیس در این منطقه، سرزمین متنوع دشت لوت با بزرگترین کلت

ها، تلماسه ها و مرتفع ترین نبکاها، تنها آتشفشان نیمه فعال فلات پهناور ایران یعنی تفتان، گلفشان درون قاره ای ایران یعنی گلفشان پیرگل، سواحل منحصر به فرد برآمده فعال دنیا در منطقه چابهارف تنها بنادر و خلیج های اقیانوسی ایران، فعالیت گسل ها، رودخانه ها و رخنمون های متعدد، به همراه ویژگی های منحصر به فرد زیست محیطی از تالاب ها، همچون تنها تالاب بین المللی آب شیرین ایران در دشت سیستان، تالاب های متعدد بین المللی در کناره دریای عمان، گستره وسیعی از جنگل های حرا، برخی از پدیده های ژئوتوریستی با ویژگی های منحصر به فرد و گاه با اعتبار جهانی منطقه جنوب شرق ایران هستند

۳- تهدیدهای موجود در مناطق مرزی شرق:

امروزه مراکز شهری در معرض انواع تهدیدات می باشند. پیشرفت علم و تکنولوژی تنوع عوامل ایجاد تهدید و تنوع تهدیدات را در شهرها نسبت به گذشته افزایش داده و در شهرهای مناطق مرزی آسیب پذیری و تهدیدات ممکن است نسبت به شهرهای مرکزی کشور بیشتر و بعضا پیچیده تر باشد. علاوه بر تهدیدات داخلی که شهرهای مرزی را در معرض آسیب پذیری قرار می دهد وضعیت کشورهای همسایه به عنوان منبع تهدید می تواند تاثیر مستقیم بر وجود امنیت و یا عدم وجود امنیت و همچنین بر تنوع تهدیدات داشته باشد. مخصوصا آن که به دلایل مختلف مرزهای سیاسی حائل بین دو کشور از کارکردهای مرزی خود فاصله داشته باشند. نواحی جنوب شرقی کشور همجوار با مرزافغانستان و پاکستان از چنین وضعیتی برخوردار هستند. در این مقاله ما در پی آن هستیم تا تاثیرات عوامل خارجی تهدید را بر امنیت شهرهای مرزی در جنوب شرق ایران بر اساس یکی از ساختارهای فضایی ژئوپلیتیکی یعنی نظریه هارتلند مکیندر و نظریه ریملند اسپایکمن با تقسیم استان سیستان و بلوچستان به سه منطقه ریملند، میدلند و هارتلند بررسی نماییم. در حال حاضر مهمترین تهدیدات شهرهای مرزی جنوب شرق کشور عبارتند از مواد مخدر، حضور نظامی اطلاعاتی قدرتهای منطقه ای و فرا منطقه ای و گسترش افراط گرایی مذهبی و تروریسم می باشد. نتایج تحقیق نشان می دهد از مجموع ۳۷ مرکز شهری استان ۱۷ شهر در منطقه لبه بیرونی ریملند در خط مقدم تهدیدات خارجی قرار دارند. مهمترین مراکز شهری در این قلمرو، شهر زابل در شمال استان و هم مرز با افغانستان دارای نقش دانشگاهی، کشاورزی، خدماتی و در کل نقش پشتیبان را در منطقه سیستان برعهده دارد. دومین و بزرگترین مرکز شهری این قلمرو شهر زاهدان مرکز اداری و سیاسی استان است که با مرز حدود ۳۰ کیلومتر فاصله دارد. این مقاله به شیوه تحلیلی توصیفی نگاشته شده است (غرایاق زندی، ۱۳۸۷).

نقش سپاه در مرز شرقی

توجه سپاه به قومیت ها و مذاهب، برای تامین امنیت

یکی از ویژگی‌های تاریخی و فرهنگی ایران زمین وجود اقوام و طوایف و مذاهب مختلفی در جنوب شرق بود که در طول سالهای مختلف به صورت کاملاً مسالمت آمیز در کنار یکدیگر زندگی می‌کردند. اما در این حال نزدیکی محل استقرار این اقوام و مذاهب در مناطق مرزی و تلاش برخی از کشورهای عربی و ترکی برای تاثیرگذاری روی این اقوام و ایجاد بحران‌های قومیتی در ایران، ناآگاهی مدنی و تقویت جنبه‌های نژادی باعث شده که برخی از افراد با ساماندهی برخی گروه‌های تجزیه طلب زمینه بروز برخی از ناآرامی‌ها را در تعدادی از استان‌های مرزی بوجود آوردند. در کنار این مساله وجود برخی از جریان‌های با دیدگاه‌های مذهبی مثل وهابیت یا سلفی‌گری یا ایدئولوژیکی افراطی مثل گروه پژاک در آن سوی مرزهای ایران که از حمایت‌های خارجی نیز برخوردارند، زمینه را برای برخی اقدامات خرابکارانه را در اوایل کار فراهم آورد. برای مواجهه به چنین تهدیدی سپاه پاسداران انقلاب اسلامی برخلاف نگاه دوران پهلوی که همواره اقوام و طوایف مختلف را به مثابه تهدید برای تمامیت ارضی ایران می‌دید، از آن به عنوان یک فرصت در مواجهه با تهدیدات استفاده کرد. بی‌شک ابتکار عمل سپاه و همیاری گروه‌های قومی و مذهبی نقش مهمی در ناکامی جریان‌های قومی و مذهبی افراطی شد (جمشیدی راد، ۱۳۸۹: ۱۸۶).

اقدامات سپاه در حوزه تهدیدات نرم

سپاه پاسداران انقلاب اسلامی در حوزه تهدیدات نرم هم حضوری فعال داشته و در این عرصه نیز تاثیرگذار بوده است. تهدید نرم می‌تواند آرامش روانی یک ملت را فروپاشد و باعث تضعیف مقاومت و دفاع از ارزش‌ها و سیاست‌های نظام شود. شبکه‌های‌های ماهواره‌ای، رسانه و فضاهای مجازی، مواد مخدر، استفاده از جادوی سینما، تاسیس انجمن‌های مردم‌نهاد جنوب شرق در قالب حمایت از حیوانات، محیط زیست، تغذیه، روان‌درمانی و ... تاکید بر جنبه‌های قومیت‌گرایی، تلاش در جهت تضعیف هم‌گرایی در دالخ کشور، ترویج جنبش‌های دینی نوپدید و عرفان‌های دروغین در قالب فرقه‌سازی و فرقه‌گرایی و انحرافات مذهبی و ... از جمله عرصه‌های است که دشمن نسبت به این حیطة‌ها ورود کرده است.

سپاه انقلاب اسلامی برای مقابله با چنین رخداد‌های اجتماعی و فرهنگی از همه امکانات خود برای اشراف اطلاعاتی بر این پدیده‌ها استفاده کرده است. از آنجا که مهمترین ابزار در این عرصه رسانه است و ارائه پیام مهمترین کارکرد رسانه محسوب می‌شود، از این رو سعی شده که در این رقابت فرهنگی شیوه‌های انتقال پیام برای اقناع مخاطب عمدتاً بر پایه تعامل باشد. وجود نیروهای انقلابی در ساختار فراگیر و منعطف سپاه باعث شده است که از ظرفیت‌های گسترده بسیج با کارکردهای مختلف آن در این عرصه به خوبی استفاده شود.

رهبر معظم انقلاب ضمن تاکید بر وظیفه فرهنگی سپاه در این زمینه می فرمایند. «یک وظیفه در سطح وسیع تر است و آن، کار و تلاش فرهنگی است... و این مبارزه، مبارزه فرهنگی است و من این وظیفه را برای همه، جزو بزرگ ترین وظایف می دانم؛ به خصوص برای امثال شما برادران سپاه... من معتقدم کار فرهنگی وظیفه یکایک برجستگان سپاه است؛ فقط وظیفه دفتر نمایندگی نیست... خود عناصر سپاه، فرماندهان بخش های مختلف و فرماندهان لشکرها باید کار فرهنگی بکنند. کار فرهنگی صحیح و عمیق،...» (اسفند ۱۳۷۷)

پایش دائمی فضای فرهنگی و مجازی با بهره گیری از نیروهای متخصص و کسب توانمندی به لحاظ فنی با استفاده از فناوری های نوین و از یک سو و داشتن مواجهه ای چند وجهی و مبتنی بر انعطاف در برابر تهدیدات نرم از جمله ویژگی های حضور سپاه در این عرصه است. شناسایی کامل پدیده های فرهنگی و شناخت درست نقاط ضعف و قدرت آنها و تمییز دادن میان تهدیدات بالقوه و تهدیدات قریب الوقوع، جمع آوری اطلاعات کامل و ارائه آن به سازمان تحلیل گر، افزایش حضور نیروها در مراکز بحران و ... راهکار موثر سپاه در برخورد با تهدیدات نرم است. حفظ انسجام اجتماعی و تلاش برای مدیریت عوامل تنش زا که باعث شکاف و اختلاف در میان اقشار جامعه می شود از جمله اولویت هایی است که مورد تاکید این نهاد انقلابی قرار دارد.

شواهد نشان می دهد که سپاه در مقام نگهبان انقلاب اسلامی و حفاظت از دستاوردهای آن ماموریت هایی چندگانه را در جهت برقراری امنیتی پایدار در جنوب شرق جمهوری اسلامی ایران به اجرا درآورده است. از یک سو مسئول پاسداری و صیانت از تمامیت ارضی کشور است و از سویی دیگر مقابله با اقدامات ضد امنیتی، جاسوسی و خرابکاری در حوزه های سیاسی، اقتصادی، فرهنگی و سایبری را در دستور کار خود قرار داده است. (زرقانی، ۱۳۸۶: ۱۲۴-۱۲۷).

تجزیه و تحلیل

طی سه دهه گذشته سپاه و بسیج دستاوردهای بیشماری در کشور داشته است به گونه ای که می توان به صراحت اعلام کرد که قدرت و صلابت امروز کشور و مدار خدمات سپاه پاسداران تحت فرمان مقام عظمای ولایت است، سپاه با ورود در عرصه های مختلف فرهنگی، اقتصادی، امنیتی و محرومیت زدایی نقش بسزایی در عقب راندن دشمنان قسم خورده انقلاب و تامین امنیت کشور دارد و حضور فعال سپاه در عرصه اشتغالزایی و اقتصاد مقاومتی، چرخه اقتصادی کشور را پویا و زنده ساخته است.

شهرستان میرجاوه به دلیل هم مرز بودن با کشور پاکستان از موقعیت استراتژیکی در استان سیستان و بلوچستان برخوردار است اما سپاه شهرستان میرجاوه با ایجاد وحدت و یکدلی بین شیعه و سنی در این شهرستان و واگذاری امنیت مردم به خودشان در قالب پایگاه های مقاومت توانسته نقش بسزایی در تامین امنیت پایدار در استان ایفا کند و

بسیجیان شیعه و سنی میرجاوه دست در دست هم با اشراف اطلاعاتی بالا و وحدت بی نظیر خود همه معادلات دشمنان قسم خورده انقلاب را برهم زده و با اتحاد و یکدلی در نقطه مرزی ایران و پاکستان، از مرزهای این مرز و بوم دفاع می کنند و اجازه نمی دهند گروهک های ترروستی و معاند به اهداف شوم خود در کشور دست یابند.

خدمت به محرومین با برپایی بیمارستان های صحرائی

کمک به محرومیت زدایی و خدمت به محرومین در قالب برپایی بیمارستان های صحرائی گامی بلند و ماندگار از سوی سپاه پاسداران در جهت خدمت به محرومین و مستضعفین در شهرستان میرجاوه است که توانسته موجبات رضایت و دلگرمی قشر مستضعف جامعه را فراهم سازد و مردم محروم این شهرستان همواره دعاگوی سپاه پاسداران و بسیجیان شد.

نتیجه گیری:

نهاد مردمی و انقلابی سپاه پاسداران انقلاب اسلامی که با درایت و ژرف اندیشی امام راحل(ره)، بنیان نهاده شد، به گونه ای که در حال حاضر قوام و اقتداری که نظام اسلامی در عرصه های مختلف در دنیا دارد، بخش عظیم آن به برکت این تدبیر امام خمینی(ره) بوده و این ارگان انقلابی نیز در عرصه امنیت که ماموریت اصلی آن است به دلیل مردمی بودنش به خوبی درخشیده چرا که در راستای ایجاد امنیت از توان جامعه استفاده میکند و از این حیث جایگاه ویژه ای در کشور برخوردار است و در عملیات های که به ویژه در منطقه جنوب شرق انجام می شود این نیروهای مردمی بسیجی اهل سنت و بومی منطقه به خوبی ایفا نقش کرده اند.

سپاه پاسداران تاکنون توانسته بسیاری از ناامنی ها و توطئه های شوم دشمنان را در استان مرزی سیستان و بلوچستان خنثی کند و شرآن ها را به خودشان بازگرداند و موفقیت های چشمگیر این نیرو در راستای برقراری امنیت پایدار از سوی اقشار مختلف مردم همواره تحسین برانگیز بوده و این امنیت مرهون روحیه ایمانی و انقلابی بسیجیان این نیرو به واسطه توکل بر خداوند متعال است.

معمار کبیر انقلاب اسلامی فرمودند: "اگر سپاه نبود کشور هم نبود" و ایشان بسیج را کانون عشق ورزی، شهادت طلبی، جوانمردی، ایثار و درخت تناور معرفی کردند و رهبر انقلاب نیز از بسیج بعنوان یک نهاد مقدس و مردمی که در آن مجموعه پاکترین انسان ها و فداکارترین جوانان کشور حضور دارند یاد می کنند و همواره این ارگان مردمی را مورد حمایت و لطف و اقدامات آنها را در برهه های مختلف مورد تحسین خود قرار می دهد.

رهبر فرزانه انقلاب در خصوص جایگاه بسیج و سپاه در نظام می فرماید: «سپاه در تاریخ شناخته شده خود ما، یک پدیده کم نظیر و شاید بی نظیر است؛ یعنی سپاه، موجودی است که ولادت و رشد و نمای آن در صحنه انقلاب، آن هم در عرصه دشوارترین آزمون‌های انقلاب بود.»

فی الواقع از مهمترین خصوصیات بارز بسیج می توان آرمان خواهی توأم با عمل گرایی، فعال و با نشاط، مسئولیت پذیری، اهل حضور در صحنه های مختلف، دشمن شناسی، اهل گمنامی و بی نشانی و غیره دانست. بارها و بارها و در برهه های مختلف سپاه به خوبی در ایجاد امنیت نقش آفرینی کرده و دشمنان را اجازه نداده است حتی فکر تجاوز به خاک های ایران اسلامی را در سر داشته باشند و این دشمنان همواره پس از آنکه برنامه های آنان در خاورمیانه ناکام می ماند و باعث می شود تا آمریکا و رژیم صهیونیستی نوک پیکان حملات خود را متوجه عوامل و ریشه های قدرت یابی و قدرت سازی جمهوری اسلامی ایران سازند که سپاه پاسداران به دلیل نقش موثر در دفاع از انقلاب و دستاوردهای آن در مرکز این حملات قرار گرفته است.

پیشنهادات:

- ارتقا شبکه حمل و نقل و ارتباطی این ناحیه (این ناحیه به دلیل فاصله زیاد از مرکز کشور-تهران- دارای شبکه ارتباطی ضعیفی است).

- ارتقا سرمایه اجتماعی

- گسترش حکمروایی خوب شهری

- استفاده از نیروی های متخصص و نخبه بی طرف برای سمت های مهم (با تاکید بر نیروهای بومی)

- اهمیت دادن و احترام به هنجارهای فرهنگی مردم

- شناسایی و پرکردن شکاف بین ملت و دولت

- تحقق عدالت فضایی جغرافیایی در قلمرو ملی ایران

- بهره گیری از ژئوپلیتیک دسترسی برای توسعه منطقه شرقی کشور

- تاکید بر مدیریت توسعه ای

منابع:

- آدمی، علی و موسوی، سید محمد رضا (۱۳۹۱)، «چالش و راهکارهای توسعه امنیت پایدار در استان سیستان و بلوچستان»، دانشگاه سیستان و بلوچستان، همایش ملی شهرهای مرزی و امنیت چالش و رهیافت‌ها.

- اسدی فرد، محمد (۱۳۹۳)، «بررسی مؤلفه‌های ناامنی در مناطق مرزی شرق کشور»، فصلنامه علمی-ترویجی دانشکده علوم و فنون مرز، سال پنجم، شماره ۴، زمستان
- پیشگاهی فرد، زهرا و امیدی آوج، مریم (۱۳۸۸)، «ارتباط بین پراکندگی اقوام ایرانی و امنیت مرزها»، فصلنامه بین‌المللی ژئوپلیتیک، سال پنجم، شماره اول.
- حافظ نیا، محمدرضا (۱۳۷۹)، «مبانی مطالعات سیاسی-اجتماعی»، قم: سازمان حوزه‌ها و مدارس علمیه خارج از کشور (جلد دوم).
- حافظ نیا، محمدرضا، کاویانی راد، مراد (۱۳۸۵)، «نقش هویت قومی در همبستگی ملی (مطالعه موردی قوم بلوچ)»، مجله پژوهشی دانشگاه اصفهان (علوم انسانی)، جلد بیستم، شماره ۱
- حسینی، محمد (۱۳۸۵)، «سیستان و بلوچستان: ناامنی و ریشه‌ها»، دوماهنامه سیاسی راهبرد چشم انداز ایران، تیر و مرداد ماه
- زرقانی، سید هادی (۱۳۸۶)، «مقدمه‌ای بر شناخت مرزهای بین‌المللی با تاکید بر کارکرد امنیتی-انتظامی مرزها»، تهران: انتشارات دانشگاه علوم انتظامی
- عندلیب، علیرضا (۱۳۸۰)، «پایه و اصول آمایش مناطق مرزی»، تهران، دانشگاه علوم انتظامی، دافوس
- غرایق زندی، داوود (۱۳۸۷)، «محیط امنیتی پیرامون جمهوری اسلامی ایران»، تهران: انتشارات پژوهشکده مطالعات راهبردی
- محمدپور فیلسور، علی (۱۳۸۱)، «بازگشایی مرزها و تأثیر آن بر مناطق مرزی»، پایان‌نامه کارشناسی ارشد جغرافیایی سیاسی، دانشگاه تربیت مدرس

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
 پرتال جامع علوم انسانی